

Datum
2023-02-24
Adress

Yttrande

Diarienummer
SN-2023-186

Till
Kommunstyrelsen

Remiss om remiss från Försvarsdepartementet - Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57) STK-2023-86

Serviceämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Serviceämnden har tagit emot remiss från stadskontoret om remiss från Försvarsdepartementet – Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57).

Serviceämnden ställer sig bakom det särskilda yttrande som tagits fram av experter för kommuner samt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Det särskilda yttrandet

- ställer sig inte bakom utredaren förslag om inrättandet av en ny statlig räddningsstyrka för höjd beredskap
- anser det vara orealistiskt att kommunernas beredskap för att genomföra utrymning och inkvartering ska grundas på frivilligorganisationer
- samt att utredningens arbete inte har genomfört tillräckliga bedömningar av ekonomiska konsekvenser för kommuner.

Serviceämnden har fokuserat på att bemöta underlagets kapitel 6 ”Ett moderniserat skyddsrumbestånd: Överväganden och förslag” med kommentarer då detta direkt berör serviceförvaltningens verksamhet rörande fastighetsförvaltning. Serviceämnden anser att det finns anledning till förtydliganden i underlaget avseende ansvarsprinciper och förutsättningar för att kunna verkställa ambitionen med den nya lagstiftning som föreslås.

Yttrande

Servicenämnden har på grund av den begränsade svarstiden valt att fokusera på de aspekter i utredningen som framför allt berör skyddsrum och skyddade utrymmen.

Inledningsvis kan nämnas att Servicenämnden ställer sig bakom utredningens särskilda yttrande som framförs av Johan Ahlström, Rikard Aspholm, Helena Berlin, Staffan Forsell och Markus Planmo.

Det särskilda yttrandet ställer sig inte bakom utredarens förslag om att inrätta en ny statlig räddningsstyrka vid höjd beredskap utan anser att det är de kommunala räddningsorganisationerna som direkt bör tillföras resurser för att öka dess förmåga. Yttrandet pekar också på oklarheter kring ledning av styrkan samt att den resursmässigt skulle konkurrera med ordinarie kommunalt räddningstjänstsuppdrag.

Enligt utredningsdirektivet ska utredaren analysera och lämna förslag till en stödorganisation som kan genomföra insatser exempelvis vid användning av skyddsrum, utrymning och inkvartering, samt i övrigt hjälpa befolkningen vid höjd beredskap.

Direktivet nämner att stödorganisationen skulle kunna bemannas av kommunens egna resurser och av frivilliga – samt om dessa alternativ är tydligt otillräckliga även pliktpersonal.

Servicenämnden ställer sig bakom det särskilda yttrandet i att anse det orealistiskt att frivilliga ska kunna utgöra grunden för kommunernas beredskap för att i krig kunna genomföra utrymning och inkvartering.

Servicenämnden håller med det särskilda yttrandet om att utredningens arbete inte har genomfört tillräckliga bedömningar av ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

Servicenämndens kommentarer till kapitel 6 - Ett moderniserat skyddsrumbestånd: Överväganden och förslag

6.3.1 Kontroller av befintliga skyddsrum

Utredningens förslag hänvisar till att kontrollverksamhet för befintliga skyddsrum ska tilldelas länsstyrelserna.

Kommentar:

Det är av stor vikt att en väl utarbetad tillsynsprocess upprättas och kommuniceras för att säkerställa att en god och fungerande samverkan mellan berörda parter uppnås.

6.3.2 Underhåll och upprustning av befintliga skyddsrum

I utredningens bedömning framgår det att i den mån det är fråga om nya installationer som inte avser underhåll av befintlig utrustning ska ägaren till byggnaden eller anläggningen som

utgångspunkt få ersättning av staten för kostnaden.

Kommentar: Servicenämnden ser gärna att ett förtydligande tas fram för att beskriva hur förutsättningar för att tillgodose ”utgångspunkten” och även redogöra för vad avvikelser från denna är.

6.4.3 Planering och beslut om behovet av skyddade utrymmen

Utredningen föreslår att *”Kommunen ska på begäran av regeringen eller MSB lämna upplysningar om vilka utrymmen inom kommunen som kan vara av betydelse som skyddade utrymmen samt om andra förhållanden av betydelse för myndighetens beslut i frågor om sådana utrymmen.”*

Kommentar: Förutsättningen för detta skulle innebära att kommunen har underlag från samtliga privata fastighetsägare inom det geografiska området gällande deras förutsättningar för att inrätta skyddade utrymmen. Ett insamlande av ett sådant underlag skulle innebära en oerhört betungande samordning som bör ställas mot att erlagga privata fastighetsägare en upplysningsplikt gentemot antingen kommun eller annan myndighet.

6.4.5 Beslut om inrättande av skyddade utrymmen

”Utredningens förslag: Kommunen ska besluta om inrättande av skyddade utrymmen. Om det finns skäl att fatta ett beslut om inrättande av skyddade utrymmen i anläggningar som ägs av staten eller regionen ska beslutet fattas av den myndighet som regeringen bestämmer. Den statliga myndighet eller region som berörs samt länsstyrelsen ska dessförinnan få tillfälle att yttra sig.”

Kommentar: Det finns risk för att detta upplägg blir onödigt administrativt och ineffektivt eftersom mandatet som delas ut inte gäller fullt ut. Förslagsvis bör annan myndighet ges i uppdrag att samordna inrättandet av skyddade utrymmen och då även tilldelas beslutsmandat som sträcker sig över myndighetsgränser.

6.5.1 Kommunernas ansvar för förmedling av övergripande information och grundläggande kunskap om skyddsrum och skyddade utrymmen inom kommunen

Utredningens bedömning beskriver att *”MSB bör inom ramen för sitt centrala ansvar kunna ge stöd åt kommunerna och ta fram erforderligt underlag för informationsförmedling.”*

Kommentar:

Informationsunderlag bör nationellt vara identisk och med anledning av att det är MSB som enligt 6.3.2 avgör hur skyddsrum ska vara beskaffade så förefaller det självklart att MSB även tar fram underlag för nationellt nyttjande. I 6.4.2 hänvisas det till att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare krav som ska ställas på skyddade utrymmen samt dess utformning och utrustning. Med detta i åtanke bör regeringen fastställa att det är MSB som blir den myndighet som utöver skyddsrum även tar ansvar för detsamma gällande skyddade utrymmen samt informationsunderlag.

6.5.3 Ansvaret för iordningställande och drift av s.k. specialskyddsrum

”MSB bör bistå fastighetsägaren med nödvändig kompetens för iordningställande och drift.”

I samma punkt inleds det med att *”... ska fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren som utgångspunkt ansvara för iordningställandet och driften.”*

Kommentar:

Flertalet punkter under kapitel 6 hänvisar till att ”fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren” ska ansvara för olika typer av åtaganden. Detta sätt att fördela ansvar skapar förvirring och ökar risken för att ansvars känsla uteblir.

Med tanke på att upprustning, nybyggnation och inrättande av både skyddsrum och skyddade utrymmen sker i en fastighet så bör det ligga ett naturligt ansvar på fastighetsägaren. Risken för att det uppstår avtalsrättsliga problem om nyttjanderättshavaren ansvarar för åtgärder är överhängande.

Ordförande

.....
Frida Trollmyr (S)
.....

Nämndsekreterare

.....
Jim Johannesson
.....

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]